

Fakta om Barnekonvensjonen

”Menneskerettigheter” er noe alle mennesker har. Det er de tingene vi trenger for å leve et godt liv. Uansett hvor vi kommer fra og hvor vi bor, skal det ikke gjøres forskjell på noen på grunn av hudfarge, kjønn, religion, kultur eller meninger. I 1989 inngikk veldig mange land i verden en avtale, Barnekonvensjonen. Konvensjon betyr at det er en bindende avtale, og i dag er 193 land med i denne avtalen. Den skal sikre at det jobbes for å bedre barns rettigheter i verden. Det er viktig at alle vet om sine rettigheter, slik at de kan si ifra dersom rettighetene ikke blir respektert.

Barnekonvensjonens prinsipper

Barnekonvensjonen gjelder for alle barn mellom 0 og 18 år. Avtalen inneholder fire prinsipper. Disse er:

- maksimum overlevelse og utvikling
- ikke-diskriminering
- barnets beste
- deltakelse

Maksimum overlevelse og utvikling

Rett til overlevelse og utvikling betyr blant annet at barn må ha nok mat og vann, legehjelp og medisiner når de er syke, og et godt sted å bo. Men det å utvikle seg betyr også å bli så flink som mulig i det du helst vil gjøre når du blir voksen. Derfor har alle barn rett til å gå på skole. På skolen skal barn blant annet lære å lese, skrive og regne. De skal også lære om sine rettigheter i Barnekonvensjonen.

I Norge er det helt naturlig at alle barn går på skolen, men dessverre er det ikke slik i mange land i verden. Der er det bare de heldige som får skolegang. Alle barn har rett til utdanning, men dessverre er det langt igjen før alle får det.

Rundt 115 millioner barn i verden går fortsatt ikke på skole. Afrika er den verdensdelen der færrest barn går på skole. Det er også her analfabetismen (folk som ikke kan lese og skrive) er størst. I det vestafrikanske landet Niger kan for eksempel mindre enn en av ti kvinner og en av fire menn lese og skrive.

På FNs tusenårstoppmøte i 2000 ble verdens ledere enige om åtte viktige mål i kampen mot analfabetisme, fattigdom,

sult, sykdommer og diskriminering (forskjellsbehandling). Disse målene blir kalt "Tusenårsmålene". Ett av målene er at innen 2015 skal alle barn få gå på skolen. Det er langt igjen før dette målet er nådd, men hvis alle verdens land samarbeider er det fullt mulig å greie det på de 12 årene som gjenstår.

Deltakelse

Barn har rett til å delta i alle avgjørelser som vedrører deres liv. Det å delta betyr at en har rett til å si sin mening. For at meningen skal ha noen betydning, har voksne plikt til å lytte til hva barn sier. Barns meninger skal tas hensyn til når man bestemmer noe. For eksempel ved skilsmisse skal barn få si sin mening om hvor de ønsker å bo når de er gamle nok til å forstå hva som foregår. Men dette betyr selvfølgelig ikke at barn har rett til å få viljen sin hver gang. Noen ganger er det de voksnes meninger som går foran i avgjørelser. Det viktigste er å komme fram til en løsning som er best for barnet. Noen barn ville kanskje ønsket cola og sjokolade til frokost dersom de fikk bestemme, men dette er et tilfelle hvor foreldrene nok vet hva som er best for tenner og helsen.

Barn har også rett til å delta i samfunnet. For å kunne gjøre det er det viktig at barn kjenner sine rettigheter. Informasjonen kan gis på skolen eller gjennom tv, radio, blader, aviser, klubber og organisasjoner. Det er først når man vet om sine rettigheter at man kan kjempe for dem.

Noe av det viktigste Plan jobber med er å informere barn om rettighetene deres. Dette gjøres på mange forskjellige måter. For eksempel støtter Plan et radioprojekt i en liten by nordvest i Haiti. Prosjektet går ut på at barn i alderen 12 til 17 år lager og produserer et radioprogram som heter "Vår egen stemme" som blir sendt på radioen hver søndag. Barna lager nyheter og andre historier, spiller sanger og leser dikt om ting som har betydning for dem. Felles for de fleste temaene er at de handler om barns rettigheter.

Plan-ansatt Stefanie Conrad forteller at før de startet var det veldig få barn og voksne som visste hva barns rettigheter var. – Da vi spurte barna hva slags rettigheter de hadde, fikk vi for eksempel til svar at de hadde rett til å respektere foreldrene sine, rett til å gjøre husarbeid og lignende. Barna visste rett og slett ikke at de hadde rettigheter.

– Radioprogrammet har forandret dette. Nå vet alle i lokalsamfunnet at barn har egne rettigheter. I tillegg til radioprogrammet har barna også vært veldig flinke til å sitte ned og snakke med foreldrene sine om rettigheter. De har også vært rundt på skoler for å drive opplysningsarbeid, med det resultat at lærere nå ikke slår elevene sine så ofte.

Ikke-diskriminering

Ikke-diskriminering betyr at man ikke skal behandle folk ulikt på grunn av for eksempel hudfarge, utseende, kjønn, religion, kultur eller funksjonshemming. Målet med ikke-diskriminering er at alle barn skal respekteres og få like muligheter. Barn som har det vanskelig har rett på ekstra hjelp som kan gi dem muligheten til å utvikle seg og få en god framtid. Barnas problemer kan for eksempel skyldes at de kommer fra et vanskelig hjem, at de ikke har foreldre eller at de har en funksjonshemming.

Plan arbeider med mange barn som har det vanskelig. Vi jobber blant annet med å gi barn den ekstra støtte de trenger for å få skolegang og et bra liv på lik linje med andre barn. I utviklingsland har hver sjettede av de fattigste menneskene en funksjonshemming. Halvparten kunne vært unngått med riktig mat og helsetjenester.

Barn med en funksjonshemming i fattige land blir ofte diskriminert og går sjelden på skolen. De har som regel ikke rullestol eller annet utstyr for å bevege seg, og lever derfor i hjemmet sitt, stengt ute fra omverden uten noen framtid. Funksjonshemmede blir ofte sett på som mindre verdt enn andre barn. Plan bidrar til at de får skolegang, mat og medisinsk behandling i flere land i Asia og Afrika. Allikevel er det fortsatt mange som trenger hjelp.

I Afrika har svært mange barn mistet begge foreldrene på grunn av aids og andre sykdommer. Foreldreløse barn må ofte slutte på skolen for å skaffe mat til seg selv og søsknene sine. Folk er ofte redde for hiv/aids og vil ikke ha noe med disse barna å gjøre. Overtro kan gjøre at de blir diskriminert og stengt ute fra både skole og lokalsamfunn. Det er viktig for Plan å informere om hva hiv/aids er, slik at slike holdninger kan endres. Hiv/aids er verken "Guds straff" eller noe man kan bli smittet av ved å være sammen på vanlig måte. Det er også viktig at disse barna får hjelp til å skaffe seg mat, et trygt sted å bo og muligheten til å gå på skole.

Undersøkelser blant barn i Norge viser at også her blir barn diskriminert. Spesielt mobbing er et stort problem for mange. Barn som blir utsatt for mobbing får ofte dårlig selvtillit og kan få barndommen ødelagt. Noen ganger blir problemene så alvorlige at unge velger å ta sitt eget liv.

Det er viktig at vi alle tar ansvar for ikke å diskriminere. Dersom man vet om noen som blir mobbet på skolen, kan en for eksempel si fra til læreren eller be foreldrene sine om å si fra til skolen. Skolen har ansvar for å skape et miljø hvor mobbing ikke skjer. Samtidig er det viktig at både barn og voksne lærer å være snille med hverandre selv om man er forskjellige. Det ville vært kjedelig dersom alle så like ut, gikk med de samme klærne og hadde de samme meningene. Ingen blir lykkelige av å trække på andre, så hvorfor skjer det likevel så ofte? Kanskje de som mobber heller ikke har det så bra med seg selv.

Barnets beste

Alle voksne har plikt til å legge vekt på hva som er best for barna. I Norge kan for eksempel foreldre som skiller seg være uenige om hvor barna deres skal bo. Da sier Barnekonvensjonen at også barna må spørres før de voksne bestemmer hva som skal skje.

I mange av landene der Plan jobber er det et stort problem at jenter blir tvunget til å gifte seg. Fattige foreldre tror ofte at det er best for datteren å bli gift tidlig. Noen ganger er familien så fattig at de ikke klarer å skaffe mat til hele familien eller sende alle barna på skolen. Det kan da virke bedre å la datteren flytte inn til en annen familie som kan ta seg av henne. Noen steder kan jentene være så unge som sju-åtte år når de blir giftet bort.

Jentene får vanligvis ikke gått ferdig på skolen når de må gifte seg tidlig, og får da ikke muligheten til å bli det de selv har lyst til. De fleste som gifter seg tidlig får også barn tidlig. Når barn føder barn kan både den unge moren og det nyfødte barnet få skader. I verste fall overlever de ikke.

Fattigdom blir lett en ond sirkel der det ikke er andre muligheter for barna. Det beste for barna er derfor at familien får hjelp slik at de kan ta seg av alle i familien. Bedret levekår betyr at det kan bli lettere for familien å gjøre barns beste, som å sende dem på skolen eller vente med å gifte bort døtrene til de selv vil.